

Industrieel Erfgoed, nr 2, 2011 / e-nieuwsbrief VVIA

VVIA - kenniscentrum industrieel en technisch erfgoed [oost-vlaanderen@vvia.be]

Verzonden: maandag 16 januari 2012 16:07

Aan: Veerle Solia

Elektronische nieuwsbrief VVIA nr 2 / 2011

Wij nodigen U uit om deze nieuwsbrief verder te zenden aan vrienden en kennissen die ook geïnteresseerd zijn in de studie en het behoud van industrieel en technisch erfgoed

Inhoud

- **VNODIA**
- Erfgoedprijs West-Vlaanderen
- Subsidies voor erfgoedwerking in Limburg
- Vlaams frietkot op werelderfgoedlijst ?
- 150 jaar Kanaal Kortrijk-Bossuit
- Godin-fabriek in Laken
- **NEDERLAND**
 - *Waterleidingmuseum gesloten*
 - *Nederlands-Limburg: 1,6 miljoen voor vijf restauratieprojecten*
 - *Nieuw leven voor Ritmeestercomplex*
 - *Alle fabrieksschoorstenen van Zaandam beschermd*
- **PUBLICATIES**
 - *Histoire de la pollution industrielle*
- **VRAAG EN AANBOD**
 - *Sabena*
 - *Wie wil gratis een emmerbaggermolen en een vlotkraan ?*
 - *Bollinckx*
- **Agenda**
- **Lidmaatschap**

Bijdragen voor volgende e-nieuwsbrief graag voor 15 april e.k. aan ons adres vvia@vvia.be

BEZOEK ONZE WEBSITE www.vvia.be

VNODIA

We nodigen U uit voor de lustrum-editie van de **Vlaams-Nederlandse Ontmoetingsdagen voor Industriële Archeologie** **op 25 en 26 maart in Brugge en Lichtervelde**

In 1981 werden de **Vlaams-Nederlandse Ontmoetingsdagen voor Industriële Archeologie** ("VNODIA") voor het eerst georganiseerd. Sedertdien vonden deze overleg-bijeenkomsten op onregelmatige ogenblikken plaats, afwisselend in Nederland en Vlaanderen.

Het congressthema van dit jaar is: **de rol en de inbreng van vrijwilligers en verenigingen bij behoud en ontsluiting van industrieel en technisch erfgoed in situ**. Het sluit aldus perfect aan bij het Internationaal Jaar van de Vrijwilliger.

Op vrijdagavond 25 maart, om 19 u., in Estaminet 't Hamerken van de Huisbrouwerij De Halve Maan, Walplein 26, Brugge, wordt een **publiek debat georganiseerd over nut en nood van erfgoedssamenwerking tussen Vlaanderen en Nederland**. In dit debat wordt niet alleen ingegaan op aspecten van industrieel en technisch erfgoed, maar wel van erfgoedzorg in zijn ruimste betekenis. Hoe kunnen we tussen beide regio's samenwerken inzake behoud, restauratie en ontsluiting van erfgoed - en wat is de rol van personen, verenigingen en instellingen daarbij.

Dit debat is *gratis*, en staat open voor alle belangstellenden.

Op vrijdagnamiddag organiseert de VVIA ook een exclusieve toegang tot het **Brugs waterhuis** en kan de **laatste Brugse stoommachine** bezocht worden ([meer informatie op de website](#))

Op zaterdag 26 maart wordt vergaderd in het pas gerestaureerde woonhuis van site Van Coillie in Lichtervelde. Deze site is een voorbeeld van KMO-erfgoed en toont zowel de mogelijkheden als de problematiek van behoud, restauratie, interpretatie en ontsluiting van kleinschalig industrieel erfgoed.

Daar staan o.m. volgende uiteenzettingen geprogrammeerd:

- Frank Becuwe (vzw Westhoek Monumenten, Mout- en Brouwhuis De Snoek): *Overleven is de boodschap. Problemen en uitdagingen voor kleinschalige sitemusea*
- Bas de Witte : *Restauratieplan voor een Carels stoommachine in Oisterwijk (Nederland) . Wat een vereniging kán.*
- Luc Soens: *De ervaringen van de Vrienden van Preetjes Molen.*
- René Boeynaems : *Een kwarteeuw overleefd. Het Ecomuseum en Archief van de Boomse Baksteen.*
- Hans Klomp: *De werking en ervaringen van SHIE, Stichting Haags Industrieel Erfgoed*
- Voorstelling van verenigingen en organisaties uit Vlaanderen en Nederland

Meer informatie en inschrijvingsformulieren zijn te vinden op de website van de Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie vzw, <http://www.vvia.be>

Vergeet niet tijdig in te schrijven !

U kunt er ook Uw projecten en activiteiten voorstellen aan de ruimere werkgemeenschap !

Erfgoedprijs West-Vlaanderen

Op 3 december 2011 wordt in West-Vlaanderen voor het eerst de Erfgoedprijs uitgereikt. Op deze dag bekroont de provincie organisaties of personen die in de periode 2009-2011 in het oog sprongen met een publieksgericht initiatief rond erfgoed.

Wie deze prijs wint kan jij mee helpen bepalen! Bezoekt je een boeiende tentoonstelling? Werd je blij verrast door een recent opgericht of recent vernieuwd museum, erfgoedssite of monument? Of ontdekte je West-Vlaams erfgoed via een route, website, evenement, of opeen andere manier?

[Nomineer hier vóór 15 april 2011 je favoriete kandidaat](#). Je vindt er ook meer inspiratie en

informatie over wie je kan nomineren, wat erfgoed nu juist inhoudt en het verloop van de wedstrijd.

Subsidies voor erfgoedwerking in Limburg

Gedurende 3 jaar investeert de provincie Limburg via het subsidiedreglement 'E-XTRA' 2,75 miljoen euro in haar cultureel erfgoed. Het betreft een subsidie voor onderscheidende studie- en investeringsprojecten en zowel Limburgse gemeenten, steden en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden als vzw's en stichtingen met zetel in Limburg kunnen een aanvraag indienen. Dit reglement is tijdelijk en loopt nog tot 2012. Aanvragen voor projectsubsidies kunnen telkens ingediend worden tegen 1 april en 1 oktober. Meer info: Provinciaal Centrum voor Cultureel Erfgoed, Universiteitslaan 1, 3500 Hasselt, 011/23.75.75, pcce@limburg.be

Vlaams frietkot op werelderfgoedlijst ?

Navefri, het Nationaal Verbond van Frituur Uitbaters, [wil dat de Belgische frietkoten op de werelderfgoedlijst van Unesco komen](#). Zo wil de organisatie voorkomen dat de frietkoten uit het straatbeeld verdwijnen...

150 jaar Kanaal Bossuit-Kortrijk

Met heel wat feestelijkheden wordt anderhalve eeuw Schelde-Leie-verbinding tussen Bossuit en Kortrijk gevierd. Over de geschiedenis van het kanaal en de geplande evenementen [werd een speciale website geopend](#). Ook de regionale televisie WTV/Focus wijdde een uitzending aan het kanaal, [dat je dank zij WTV/Focus via onze website nog even kan bekijken](#).

Godin fabriek in Laken

In de Brusselse deelgemeente Laken zijn de bedrijfsgebouwen van de kachelfabriek van Godin, achter zijn familistère, bedreigd. Een aantal Brusselse organisaties, o.m. [Pétitions Patrimoine](#), lanceert nu een actie om ze te laten wettelijk beschermen. Er is ook [een interessante blog](#) over deze site.

Alle steun is welkom.

NEDERLAND

Waterleidingmuseum gesloten

Sedert begin aan dit jaar is het [Waterleidingmuseum](#) in de oude watertoren in het centrum van Utrecht voorgoed gesloten. Het museum wordt ondersteund door een aantal particuliere organisaties en vrijwilligers, en door de eigenaar van deze watertoren, de [watermaatschappij Vitens](#). Deze laatste wilde echter zijn financiële bijdrage verminderen en ook de [watertoren](#) buiten dienst stellen. Vermoedelijk zal Vitens de toren ook willen verkopen.

Wel heeft het bedrijf beloofd geld ter beschikking te stellen om de collectie van het museum veilig te stellen.

Nederlands-Limburg: 1,6 miljoen voor vijf restauratieprojecten

De Gedeputeerde Staten van Nederlands-Limburg hebben [1.600.000 euro aan monumentensubsidie](#) toegezegd voor een vijftal grote restauratieprojecten in de Provincie Limburg. Daartoe behoren o.m. de [Volmolen in Vaals](#) (250.000 euro) en de [Elektriciteitscentrale Sphinx in Maastricht](#) (250.000 euro). De Volmolen is [in beheer van Het Limburgs Landschap](#), de elektriciteitscentrale is [eigendom van de gemeente Maastricht](#).

Nieuw leven voor Ritmeestercomplex

De [voormalige Ritmeester-sigarenfabriek in Veenendaal](#) staat een nieuw leven te wachten. [Het wordt een uitgebreid herbestemmingsplan](#) om de site om te vormen tot woningen en ruimte voor cultuur,

sport en welzijn, deels nieuw gebouwd en deels in de bestaande fabriekspanden. Voor het project hebben A12 Architecten en Huibers & Jarring Architecten zich verenigd in [Ritmeesterkwartier Architecten](#)

Alle fabrieksschoorstenen van Zaandam beschermd

[Zes bakstenen schoorstenen en de beschuifabriek Hille zijn door de gemeente Zaanstad als gemeentelijk monument aangewezen](#). De schoorstenen zouden de industriële identiteit van de streek zicht- en voelbaar maken en zijn daarom het behouden waard. Eind vorig jaar [wees de gemeente al twee stenen schoorstenen aan als monument](#), een van de Zaanlandse Olieraffinaderij (ZOR) in Zaandam en die van ADM Cocoa in Koog aan de Zaan. Met [de aanwijzing van de zes andere](#) hebben nu alle nog resterende bakstenen schoorstenen in Zaanstad een monumentenstatus. De aanleiding tot deze stap was [de sloop vorig jaar van de schoorsteen van Verkade](#).

WEBSITES

Herbekijk TV-uitzendingen over industrieel erfgoed

Op de [website van VVIA](#) openen we een rubriek met klikverbindingen naar binnen- en buitenlandse TV-uitzendingen over industrieel erfgoed. Omdat de rubriek nog in opmaak is: doorklikken vanaf de inhoudspagina. Je vindt er nu al verwijzingen naar programma's over vlas, kanalen, bruggen, nucleair erfgoed, oldtimer-vliegtuigen, brouwerijen, stoomtreinen, mijnbouw, ... Als je nog dergelijke programma's op internet kent: geef ons dan een seintje. Filmpjes van YouTube en gelijkaardige nemen we niet in de lijst op.

PUBLICATIES

Histoire de la Pollution industrielle. France 1789-1914

De historica Geneviève Massard-Guilbaud, 'directeur d'études' bij de Franse EHESS (École des hautes études en sciences sociales) publiceerde recent [een historisch overzicht van de industriële verontreiniging in Frankrijk](#) (*Histoire de la pollution industrielle. France, 1789-1914*. Paris, Éditions de l'EHESS, 2010, ISBN 978-2-7132-2237-5). Het is een vernieuwend basis-werk, gebaseerd op een rijk bronnenonderzoek, gewijd aan het opduiken, de effecten van en de reactie van overheid en publiek op vormen van verontreiniging en milieu-hinder die vóór het industrieel tijdperk niet gekend waren en die samenhangen met de nieuwe industriële productiesystemen: zure gassen, koolstofdioxide en verbindingen van zware metalen die met tonnen in de atmosfeer gelost werden, en de algemene vervuiling van de waterlopen die nog in grote mate instonden voor de watervoorziening van steden en gemeenten. De term 'milieuverontreiniging' bestond toen nog niet, men beschouwde het als een 'hinder' en 'ongemak'.

De auteur vertrekt van de Napoleontische wetgeving van 1810, de eerste 'milieuwetgeving' in Europa, die via de Nederlandse wetgeving onder Willem I (1824) later ook aan de basis lag van de Nederlandse 'hinderwet' en de Belgische 'de commodo et incommodo' (maar ze spreekt enkel over Frankrijk). Uitgaande van deze wet handelt zij vooral over de wijze waarop de tijdgenoten de 'hinderlijke, gevaarlijke en ongezonde' omstandigheden ervaarden. Ze merkt op dat de wet van 1810 tot stand kwam onder druk van de grootste industriëlen van het Franse Rijk niet de bedoeling had de openbare gezondheid noch de leefomgeving te beschermen (waar nog niet aan gedacht werd) maar wel de relaties te regelen tussen industriële eigendom enerzijds en de grond- of immobiliële eigendommen anderzijds. De vestigingen van een bedrijf en de uitwasemingen daarvan werden op de eerste plaats als een bedreiging van de waarde van onroerende goederen in de omgeving beschouwd. Door aan het burgerlijk recht de mogelijkheid af te nemen om hindergevend bedrijven te sluiten werd deze overgedragen aan het administratieve recht. Specialisten in openbare hygiëne werden teruggedrongen ten voordele van ingenieurs en technici in dienst van de overheid. Het belang lag duidelijk bij technische vooruitgang, en de bevolking kreeg het in de bestudeerde periode moeilijker om het recht openbare gezondheid te laten prevaleren op een alomtegenwoordig industrialisme.

Het boek legt verbanden tussen politieke, sociale, industriële en stedenbouwkundige geschiedenis, legt de regels van het spel vast, en de rol van de verschillende actoren zoals openbare besturen, industriëlen, burgers, verkozenen en experts.

Een uitgebreide bespreking van het werk verscheen intussen ook in [La Vie des idées](#)

VRAAG EN AANBOD

Sabena

In het Koninklijk Legermuseum en de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis wordt vanaf oktober 2011 een overzichtstentoonstelling gepresenteerd

over SABENA. Indien U nog documenten of voorwerpen over SABENA heeft, of op één of andere wijze kan helpen, neem dan contact op met de tentoonstellingsmakers via telef. 02/741.74.02.

Wie wil gratis een emmerbaggermolen en een vlotkraan

Via Watererfgoed Vlaanderen bereikt ons volgende oproep, die we graag verspreiden:

Het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen en Watererfgoed Vlaanderen doen een oproep voor de redding en overname van twee historische vaartuigen: de [Emmerbaggermolen B4](#) en de Vlotkraan 18. De emmerbaggermolen B4 werd in 1929 gebouwd te Kinderdijk (Nederland) en is één van de oudste en grootste emmerbaggermolens ter wereld. Vlotkraan 18 werd in 1962 gebouwd als onderdeel van het Tienjarenplan voor de Haven van Antwerpen. Het ponton werd gebouwd bij de Boelwerf in Temse, en de kraan bij de Boomse Metaalwerken.

Beide tuigen zijn door het Havenbedrijf buiten dienst gesteld. Het Havenbedrijf zal ze te koop stellen, eventueel voor verschroting, tenzij ze een erfgoedbestemming kunnen krijgen. Het Havenbedrijf en Watererfgoed Vlaanderen lanceren echter een publieke oproep tot geïnteresseerde publieke of private partners om zich met het oog op de kosteloze overname van één of meer van de tuigen aan te melden. Concreet geïnteresseerde partijen kunnen zich tot en met 31 maart 2011 aanmelden via seccr@watererfgoed.be. Watererfgoed Vlaanderen zal de reacties verzamelen en bestuderen en ze aan het Havenbedrijf overmaken. Vervolgens kunnen een plaatsbezoek en overleg worden georganiseerd. Het moet ons nochtans van ons hart:opmerkelijk dat de stad Antwerpen, die zelf verklaart het havenerfgoed bijzonder belangrijk te vinden, deze tuigen niet zelf bewaart maar wil overdragen aan een ander. Ze zouden een mooie plek kunnen/moeten krijgen aan één van de kaaien of vlakbij het MAS...

Bollinckx

Norbert Horemans van de heemkring Sandeleyn (Herenthout) is op zoek naar informatie over de stoommachine- en motorenfirma Bollinckx uit Brussel, later Buizingen. Op 16 juli 1851 kregen ingenieur Henri Bollinckx en mécaniciens Guillaume Herbillon de toelating van de bestendige deputatie om in Kuregem aan de Broyèrestraat een 'atelier de construction de machines et mécaniques de tout genre' te beginnen. Bollinckx was schoonzoon van Cantineau, die in Molenbeek stoomketels bouwde. In de beginjaren leverde schoonpapa de stoomketels en schoonzoon de bijhorende stoommachine... In 1862 kwam er een opsplitsing van het bedrijf, waarbij Herbillon de oude ateliers verder uitbaatte, terwijl Bollinckx nieuwe ateliers optrok aan de steenweg naar Bergen, en van daar later naar Buizingen vetrok. In 1870 had Bollinckx 74 arbeiders in dienst. Herbillon beperkte zich tot ijzergieten.

Heeft iemand een biografie en een foto van de fabrikanten Bollinckx ? Bezit iemand nog catalogi of andere informatie over het bedrijf en zijn productie ?

Wie kan helpen [contacteert Norbert Horemans](#).

AGENDA

KALENDER VOORTAAN OP DE WEBSITE

Door het grote aantal aanvragen om via onze elektronische nieuwsbrief activiteiten van derden aan

*te kondigen, hebben we besloten om voortaan via deze weg enkel nog kort en bondig voorrang te geven VVIA-initiatieven, en aan initiatieven die in samenwerking met VVIA georganiseerd worden. Onze website www.vvia.be is nu echter verrijkt met een **kalender** die regelmatig bijgewerkt wordt en waarop studiedagen, tentoonstellingen, bezoeken in en buiten Vlaanderen opgenomen zijn. Deze kalender bevat nu reeds tientallen initiatieven tot en met einde 2009. Organisaties die hun activiteit in deze kalender willen vermeld zien, dienen ons de gegevens minstens zes tot acht weken voor datum [elektronisch toe te zenden](#). De redactie van de website beslist over het al dan niet opnemen van de informatie.*

Voor (véél) meer informatie wendt men zich tot de website www.vvia.be

Voor wat de VVIA-activiteiten betreft, noteer nu reeds:

Lidgeld

Enkele jaren geleden verspreidde monumentenzorg in Vlaanderen een affiche met de slogan "molens malen niet van wind alleen", om aan te duiden dat voor de instandhouding van ons erfgoed heelwat financiële middelen nodig zijn.

Ook de VVIA kan niet van wind leven - temeer daar de Vlaamse overheid ons nog steeds geen enkele frank subsidie toekent. We doen het heel zuinig, dank zij een aantal gemotiveerde vrijwilligers.

Daarom :

Uw steun is hard nodig. Het bescheiden lidgeld dat we jaarlijks vragen (en waar de prijs van het [Vlaams-Nederlandse tijdschrift "Erfgoed van Industrie en Techniek"](#) inbegrepen is) is onontbeerlijk om onze werking mogelijk te maken.

Alle gegevens over het jaarlijks lidgeld vindt U op: <http://www.vvia.be/lidwoorden.htm>

Indien U Uw lidgeld voor 2010 nog niet gestort hebt: doe het dan NU

Op dezelfde rekening zijn ook alle steunbijdragen welkom.

Met héél véél dank.

Indien U deze nieuwsbrief niet meer wenst te ontvangen, dan zendt U gewoon een e-mail met in het onderwerpvenster "VVIA NOMAIL" [aan ons contactadres](#)

Personen die deze nieuwsbrief ontvangen en nog niet geabonneerd zijn, kunnen zich gratis opgeven voor regelmatige toezending door aan hetzelfde adres een e-mail zenden met in het onderwerpvenster "VVIA MAIL" en in het berichtenvenster hun naam en adresgegevens.

Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie vzw

<http://www.vvia.be>

vvia@vvia.be

Postbus 30 Gent XII

B-9000 Gent 12

De VVIA is het platform voor vrijwilligersorganisaties en privaatrechtelijke initiatieven inzake studie, behoud en valorisatie van industrieel, technisch en wetenschappelijk erfgoed in Vlaanderen en Brussel.

Sedert 1978 op de bres voor het industrieel en technisch erfgoed - nog steeds zonder steun of subsidie van de Vlaamse overheid...

=

-----=

- This E-mail Message was Processed by Virtual AutumnTECH: Standard Edi=
tion -
-----=

http://www.AutumnTECH.com

=

Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie vzw

administratie @ vvia.be

Postbus 30 Postkantoor Stationswijk

B-9000 Gent 12

bezoek onze website: <http://www.vvia.be/>

bezoek onze [Facebookgroep 'Industrieel Erfgoed - Vlaanderen'](#)

De VVIA is het platform voor vrijwilligersorganisaties en privaatrechtelijke initiatieven inzake studie, behoud en valorisatie van industrieel, technisch en wetenschappelijk erfgoed in Vlaanderen en Brussel.

*Sedert 1978 als **onafhankelijke vereniging** op de bres voor het industrieel en technisch erfgoed - zonder steun of subsidie van de Vlaamse overheid...*

VVIA steunen ? Dat kan ! WORD LID-ABONNEE

VVIA is stichtend lid van de Europese Federatie van Verenigingen voor Industrieel en Technisch Erfgoed / European Federation of Associations of Industrial and Technical Heritage
- www.e-faith.org/ en van het Forum van Erfgoedverenigingen
www.forumerfgoedverenigingen.be
